TopHesp. II, 298.

Però encara és més essencial, i això és el que fins ara s'ha negligit del tot, d'assenyalar l'existència d'un mot en llatí clàssic i antic, tan semblant al basc i al cat.-oc. que difícilment podria separar-se'n: *sculponea* és precisament l'esclop en llatí i ja conegut des del S. III a. C., en Plaute, Varró i Cató. Aquest, en *Re Rustica* (59), recomana no deixar que els esclaus vagin mal calçats, més exactament amb esclops fets malbé: «familiae --- *sculponeas* bonas alternis annis dare oportet»; Plaute ens presenta en la *Casina* un vell esclau que mormola les seves ganes de pegar al vell amo una bona batuda a cops de *sculponeas*. És un derivat de *sculpere*, si bé no en el sentit d'esculpir artísticament sinó d'esboscassar una soca per afaiçonar-ne esclops.

Hi hagué, però, més tard una variant masculina *sculponeus*, que és potser la que té més probabilitats d'haver deixat els descendents romànics i bascos: car Sant Isidor explica «perones et *sculponei* rustica calceamenta sunt»,[3] i les glosses llatines reprenen aquesta forma amb la mateixa definició (*CGL* VII, 617.21; V, 187.13).

Crec que ara amb això es veu tot clar, perquè les formes basques corresponen fonèticament a una terminació llatino-romànica en -ONI o almenys -ONE, i per tant acostant-se més a la forma llatina que a la cat-oc., fan inútil pensar que el basc partiria d'un derivat en -ONE creat per l'oc., del qual no tenim notícia (pogué existir en romànic en data molt arcaica, però no com a derivat sinó com a arcaisme simple hereditari, i després haver desaparegut, suposició altrament no necessària). En tot cas és clar que el ll. vg. circumpirinenc degué alterar el seu *scolponios* heretat del llatí antic, per confusió amb l'onomatopeia *scloppos*, i fer-ne **sclopponis* (d'on després formació regressiva) o bé reduint-ho a *scloppos*, de bon principi, amb confusió total, per etimologia popular; sobre aquests detalls opinables, veg. *ESCALABORN* i els fets que allí s'indiquen.

DERIV.: *Esclopada. Esclopar-se* val., vist el significat potser surt directament de STLOPPUS: igual pot dir-se *esclopetada* i *esclopetejar* i fins qui sap si del nom de l'ocell *escloper*. *Escloper* o *esclopaire* o *esclopeter* [MVayreda: «lo canó --- em semblava fet d'un ~», *Carlinada* II, p. 31]. *Escloper* 'enganyapastors' («a l'Aubaga del Cavec sempre hi canten el duc i l'*asklopẹ́*» em deien en el Segre Mitjà, a Gavarra, 1957, i notem que *cavec* era també nom d'un ocell semblant=aran. *gauèc*). *Esclopet* («si passéssiu, companys meus, les penes que·l meu cor passe / deixaríeu lo segà y us en iríeu a casa: / ya se'n plegue l'*esclopet* y, la fals, envolicada, / al entrant-ne de la vila la Tereseta encontrave», MilàF (*Romllo.*, 338.13, i ja en l'ed. 1853, amb melodia p. 449). Per a +*esclopar* i +*esclopassar* 'escalabornar pedra', veg. *ESCALABORN*.

CPT.: *Esclips-i-esclops. Esclòquins* men., no és una onomatopeia (*AlcM*) sinó encreuament d'*esclops* amb l'anglicisme *CLÒQUINS*.

[1] Gras; *ẹklâ* «sabots» en els *Pouèmes dau Païsan*, p. p. Gardette, p. 116. — [2] No està al meu abast un treballet de Manfred Bambeck sobre *esclop* en *RFgn.* LXXIV, 389-94. Cal amoïnar-s'hi? (cf. el llibre d'aquest senyor en *BhZRPh.*, on no s'aprèn res). — [3] *Etym.* XIX, 34.13. Només dos dels mss. utilitzats per Lindsay porten aquesta forma; altres dos, la femenina clàssica, però trobo és a tort que el publicador es decideix per aquests, car les dues glosses, evidentment escrites a la vista del text del sant, deuen ser tant o més antigues que els mss. de les *Etymologiae*.

Esclova, esclovell, esclovella, esclovellar, esclòvia, V. *clova*

+ESCLOVINA, potser 'espècie de llima', mot rar medieval, que si té realment aquest sentit i amb les variants *esclafina* i *esclevina*, semblaria ser el mateix que el cast. *escofina*, it. *scoffina* i el fr. *écoine*, provinent del ll. *scobina*, ll. dial. *scofina*, id. □ *1.ª doc.*: *esclevina*, fi S. XIII.

Un article del *DAg.*, desatès pels altres diccionaris (res en *AlcM* ni *DFa.*) extracta, sense definició ni comentari, de dos inventaris de Vic, anys 1434 i 1444: «una *sclovina* et un cayró d'acer», «una *esclovina* ab son mànech». Un *esclafina* va llegir Alart en un doc. de 1397 ross. (*InvLC*) que podria ser una eina de metall el mateix que *galzadora* que l'acompanya (veg. context a *GALZE*). Bé podria ser que també sigui al mateix mot i cosa que es refereixi Cerverí en dir (11/4.7.8) que no li pendran al rei ni «valent d'una *esclevina*» o sigui cosa de molt poc valor: n'hi hauria prou amb admetre que en el seu temps designava una llimeta bastant petita, i no una 'espècie de llima gran per a desbastar' que és el que més tard designà en llengua castellana; no pot tractar-se, doncs, d'una *esclavina*, capa de pell, que ja no té un valor desdenyable; i més improbable és, encara, que sigui variant de *clova* 'closca de nou' per més que avui n'existeix una variant *esclova*, perquè fóra massa anacrònic, com sigui que les variants prostètiques en *es-* són vulgarismes molt moderns i fóra inconcebible trobar-ne ja una en un poeta del S. XIII; el context dels tres documents revela almenys que és una eina de metall. Quant a l'etimologia m'explico ja suficientment en l'article del *DCEC*: observem que en castellà apareix primerament c. 1340 en l'Arx. de Hita i el 1365 en un inventari aragonès; allà emeto la sospita a causa de la conservació de la *-f-* (no *-h-*) que en castellà sigui manlleu d'una llengua veïna, i no m'atrevia a suggerir que fos el català, només per la creença que el mot no havia existit en la nostra llengua. L'addició de *-l-* en llengua catalana s'hauria produït al mateix temps que oc. *escavin* (=fr. *échevin*), es canvià en *esclavin* 'oficial o magistrat municipal' (variant que Gamillscheg, *R. G.*, explica enginyosament com a eco de la it. *schiavino*, on la *i* és deguda a la pron. afrancesada *ka* > *ka*=it. *chia*, altrament no pogué mancar-hi etimologia popular de 'esclau' i 'esclavina'), i en català hi ajudaria la influència de *esclau, esclavina* i *clova*.